

ЩОДО ВІДНОСИН МІЖ США ТА КНР У ТОРГОВЕЛЬНІЙ СФЕРІ

Н. М. Гавриленко, головний консультант відділу нових викликів
Г. М. Широкий, головний консультант відділу нових викликів
центру зовнішньополітичних досліджень Національного інституту
стратегічних досліджень

Останніми роками загострилася конкуренція між Сполученими Штатами Америки та Китайською Народною Республікою. Торговельна суперечка між цими країнами є одним із чинників, які впливають на світову економіку, і тому до цієї проблеми прикута особлива увага всього світового співтовариства.

Висновки

1. Наслідки протистояння між США та Китаєм у торговельній сфері мають суттєвий вплив як на окремі країни, так і на світову торговельну систему в цілому, про що свідчить участь великої кількості заінтересованих країн у розгляді спорів між цими країнами в СОТ.
2. Стан розгляду справ у СОТ, ініційованих США та Китаєм, вказує на намагання досягти певних компромісів сторонами і їх розгляд залежатиме, зокрема від прогресу у реалізації положень Економічної та торговельної угоди між урядом Сполучених Штатів Америки та урядом Китайської Народної Республіки.
3. Показники закупівлі Китаєм американської продукції згідно з першою фазою угоди не були досягнуті. На стані торгівлі між США та Китаєм позначилися як форс-мажорні обставини (пандемія COVID-19, авіакатастрофи¹, спалахи пташиного грипу у США), так і експортний контроль, рішення Світової організації торгівлі, тривалий вплив запроваджених обома сторонами тарифів тощо.
4. Китай компенсував зменшення поставок американської продукції за рахунок розширення імпорту з інших країн, в тому числі з України².

---

¹ Авіакатастрофи літаків Boeing 737 у 2018-2019 рр. в Індонезії та Ефіопії негативно вплинули на поставки цих літаків за кордон, у тому числі і до Китаю.

² Детальний аналіз динаміки українсько-китайської двосторонньої торгівлі наведено у Додатку.

5. Внаслідок запроваджених Китаєм тарифних заходів серйозних збитків зазнали американські фермери, що змусило уряд США виділити значні асигнування, спрямовані на їх підтримку.

6. Від високих тарифів на імпорт китайської продукції страждають також американські споживачі та зазнають втрат деякі американські компанії – імпортери китайської продукції, у зв'язку з чим останні почали подавати судові позови до суду США з міжнародної торгівлі.

7. Прогнозується, що Китай продовжуватиме зменшувати залежність від США у торговельно-економічній сфері, в тому числі за рахунок розширення співробітництва з іншими країнами в рамках ініціативи «Один пояс, один шлях».

8. На даному етапі торговельне перемир'я між США і Китаєм є досить нестабільним урахуваючи, що більшість проблемних питань залишилися невирішеними.

9. У великій мірі подальший розвиток торговельних відносин між США та Китаєм залежатиме від результатів виборів президента США, оскільки кандидати на цю посаду мають дещо відмінне бачення щодо вирішення проблемних питань у американсько-китайських відносинах.

Обґрунтування

У 2018-2019 рр. США застосовували торговельні захисні заходи, які обмежують імпорт певних товарів майже з усіх країн світу (в тому числі з Китаю). Застосування зазначених заходів здійснюється відповідно до розділу 232 закону про розширення торгівлі 1962 року та розділів 201 і 301 закону про торгівлю 1974 року та заходів щодо забезпечення дотримання законодавства у сфері зовнішньої торгівлі і обумовлене необхідністю захисту національних інтересів США та вітчизняних виробників. За оцінками Агентства США з питань митного контролю та охорони державного кордону, станом на 23 жовтня ц.р. обсяг надходження платежів від ввізних мит, якими оподатковується китайський імпорт, є найбільшим (таблиця 1)³.

Таблиця 1

Застосування торговельного захисного заходу	Імпортовані товари	Оцінка обсягу надходження платежів від ввізних мит, дол. США
Розділ 201 (встановлення ввізних мит)	Пральні машини	220 941 662
	Запасні частини до пральних машин	1 962 474
	Сонячні панелі	1 824 464 185
Розділ 232 (встановлення ввізних мит)	Алюміній	2 253 300 967
	Сталь	7 456 925 677
Розділ 301 (встановлення ввізних мит)	Китай	66 217 307 648
	ЄС	808 369 799

³ Джерело: <https://www.cbp.gov/newsroom/stats/trade>

Досить потужною була реакція країн на введення США додаткових мит на алюмінієві вироби та вироби із сталі для більшості країн. Лише Аргентині, Австралії, Бразилії, Канаді, Мексиці та Південній Кореї вдалося згодом домовитися про виведення своєї продукції з під дії цих мит.

США також запровадили тарифні квоти та додаткові мита на пральні машини та фотогальванічні елементи майже для усіх країн.

Поряд з цим, окремо на сільськогосподарську продукцію (м'ясо-молочна продукція, кава, оливки та оливкова олія, продукти переробки зерна та фруктів, морепродукти, вина, віскі та ін.), одяг та інші текстильні вироби, інструменти, машини, обладнання, запасні частини, літаки тощо походженням з ЄС та деяких держав-членів ЄС (Німеччина, Франція, Іспанія та Велика Британія, яка на момент запровадження мит входила до ЄС), США ввели додаткові мита у розмірі 10 та 25 відсотків. Рішення торгового представника США щодо додаткових мит було прийнято спираючись на звіт арбітра СОТ у справі США проти ЄС стосовно субсидування будівництва великих цивільних літаків (Airbus). Рівень контрзаходів США у відповідь на несумісну з правилами СОТ підтримку, що надається ЄС авіаційній галузі, може становити не менше, ніж 7,5 млрд дол. США на рік.

Водночас, найбільш відчутними виявились торговельні захисні заходи, які застосовані саме до продукції походженням з Китаю. США запровадили мита на імпорт з Китаю на підставі результатів розслідування щодо політики та практики Китаю, пов'язаних із передачею технологій, інтелектуальною власністю та інноваціями.

У відповідь на торговельні обмеження з боку США Китай увів додаткові мита в розмірі 15% та 25% щодо основних експортних позицій США до Китаю. Під додаткові мита потрапили 128 тарифних ліній, а саме: м'ясо та субпродукти, фрукти, насіння олійних, алкогольні та безалкогольні напої, чорні метали, алюміній тощо.

Додаткові мита суттєво позначилися на конкурентоспроможності американського експорту на китайському ринку, зокрема експорту сільськогосподарської продукції, що призвело до зменшення обсягів експорту, необхідності пошуку нових ринків збуту для товарів із США, внесення фермерами відповідних змін до сівозмін та збільшення державної підтримки фермерів, які є найбільш лояльним електоратом Д. Трампа.

Позиція СОТ

Незадовго перед тим, як були введені вищезазначені заходи, у березні 2018 року США подали запит на консультації до СОТ (DS542) проти Китаю з метою оскаржити дискримінаційні практики, які застосовуються Пекіном в частині прав інтелектуальної власності, що належать іноземним правласникам.

Можна припустити, що з урахуванням того, що сторони уклали Економічну та торговельну угоду між урядом Сполучених Штатів Америки та урядом Китайської Народної Республіки, розгляд цієї справи призупинено за згодою сторін.

Разом з тим, у квітні 2018 року Китай ініціював суперечку проти США (справа DS543) щодо тарифних заходів, які США планували ввести стосовно деяких китайських товарів на підставі вищезазначеного розслідування, передбаченого розділом 301 закону про торгівлю США 1974 року.

Крім Китаю, свою незгоду із запровадженими США обмежувальних заходів висловили Південна Корея, Індія, ЄС, Канада, Мексика, Норвегія, Росія, Туреччина, які ініціювали розгляд відповідних справ у СОТ та ввели додаткові мита на продукцію із США (ЄС, Туреччина, Росія, Канада, Мексика)⁴.

США відреагували на додаткові мита з боку Китаю і подали до СОТ запит на консультацію (справа DS558), аргументуючи своє рішення тим, що мита застосовуються лише щодо товарів, що походять із США, і перевищують зв'язані ставки ввізних мит Китаю. Таким чином, на думку США, це є явним порушенням Китаєм норм ГАТТ 1994.

В цілому, у ході торговельного протистояння США та Китай впродовж 2018-2019 рр., ініціювали один проти одного в СОТ 7 справ (DS542, DS558 та DS543, DS544, DS563, DS565, DS587), які знаходяться на різних етапах розгляду.

Проте на сьогодні лише одна справа (DS543), яка була ініційована Китаєм, набула завершення та за результатами підготовлені відповідні висновки.

Група експертів, створена Органом СОТ з врегулювання спорів підготувала висновки та рекомендації відповідно до яких визнано, що США порушують режим найбільшого сприяння у зв'язку з чим їм рекомендовано привести заходи у відповідність із своїми зобов'язаннями, передбаченими ГАТТ 1994.

США намагалися обґрунтувати застосування тарифів двома способами. По-перше, США стверджували, що Китай застосував у відповідь власні додаткові тарифи, і що, разом із двосторонніми переговорами, це означало, що обидві сторони досягли «вирішення» цієї суперечки. Але, Китай не погодився із цими аргументами.

По-друге, США застосували виняток щодо «суспільної моралі». США заявили, що Китай здійснює «санкціоновані державою крадіжки» інтелектуальної власності. В свою чергу, Китай стверджував, що мита не мають нічого спільного зі суспільною мораллю. Європейський Союз, як третя сторона, дійшов також висновку, що виняток суспільної моралі можна було б застосовувати у разі, коли зміст товару або процес його виготовлення викликали б необхідність для її захисту.

За інформацією СОТ 26 жовтня ц.р. США повідомили про своє рішення оскаржити звіт групи експертів у порушеній Китаєм справі проти США. Але, з огляду на постійну відсутність згоди між членами СОТ щодо заповнення вакантних посад Апеляційного органу, на даний момент відсутній розподіл осіб у Апеляційному органі, які б займалися розглядом апеляції.

Торговельне перемир'я та його наслідки

Незважаючи на досить потужне протистояння, США та Китай намагалися досягнути певних компромісів і подолати хоча б частково бар'єри у двосторонній торгівлі. За результатами непростих переговорів США та Китаю на початку 2020 року все ж вдалося укласти Економічну та торговельну угоду між урядом Сполучених Штатів Америки та урядом Китайської Народної Республіки⁵ (далі – угода), якою передбачено врегулювання проблемних питань у таких сферах, як інтелектуальна власність, передача технологій, торгівля сільськогосподарською продукцією, фінансові послуги, макроекономічна політика і обмінний курс, забезпечення прозорості. Водночас, першою

⁴ Згодом США, Канада та Мексика досягли взаємоприйнятого рішення у справах, пов'язаних із запровадженням США мит на алюмінієві вироби та вироби із сталі.

⁵ Зазначена Угода набрала чинності 14 лютого 2020 року.

фазою угоди у торговельній сфері досягнуто домовленостей щодо збільшення поставок до Китаю із США промислових товарів⁶, сільськогосподарської продукції⁷, енергетичних товарів⁸ та послуг⁹ на загальну суму не менше 200 млрд дол. США протягом 2020-2021 рр. порівняно з обсягом експорту у 2017 році. Важливо також, що угодою передбачено запровадження системи врегулювання спорів між країнами.

Натомість, США погодились значно змінити свої тарифні дії відповідно до розділу 301. США зберігатимуть 25-відсоткові тарифи на приблизно 250 мільярдів доларів китайського імпорту, а також 7,5-відсоткові мита на приблизно 120 мільярдів доларів китайського імпорту.

Загалом перша фаза угоди повинна була з одного боку знизити ставки ввізних мит США та стимулювати закупівлі Китаєм американської продукції. Однак, аналіз торгівлі між США та Китаєм демонструє протилежні тенденції.

За даними Інституту міжнародної економіки Петерсона¹⁰, станом на вересень 2020 року останні офіційні дані показують, що Китай не виконує свої зобов'язання, імпортувавши американських товарів лише на 65,9 млрд дол. США, що становить 53 % від очікуваного за цей період показника. Хоча частина експорту США до Китаю, включаючи медичні вироби, свинину та напівпровідники, збільшилася у 2020 році, фактично, загальний обсяг китайського імпорту американських товарів на сьогодні нижчий, ніж був до того, коли США почали запроваджувати мита на китайські товари у 2018 році.

⁶ Промислові машини, електричне обладнання та машини, фармацевтична продукція, літаки, транспортні засоби, оптичні та медичні інструменти, чорні метали та інші промислові товари.

⁷ Олійні культури, м'ясо, зерно, бавовна, морепродукти та інша сільськогосподарська продукція.

⁸ Зріджений природний газ, сира нафта, нафтопродукти, вугілля.

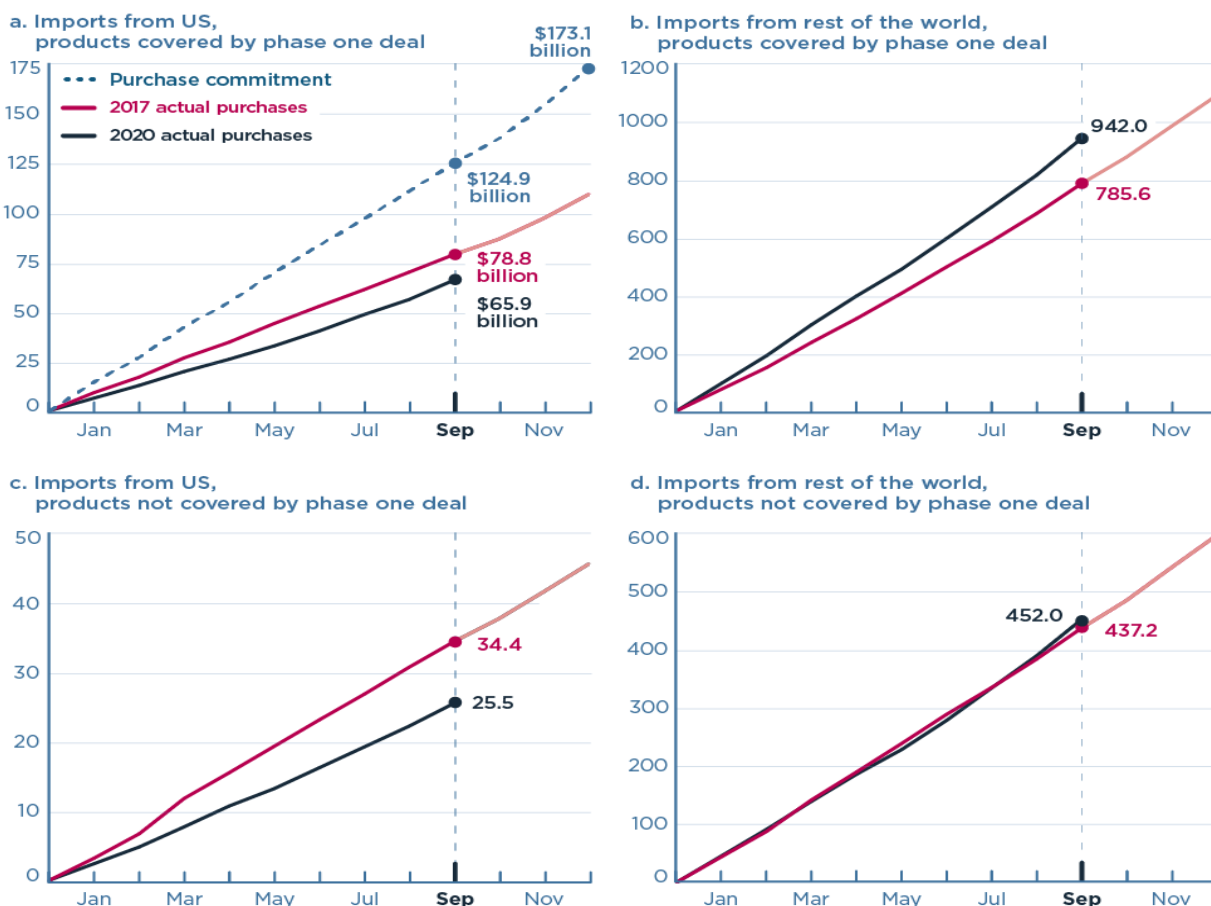
⁹ Плата за інтелектуальну власність, ділові поїздки та туризм, фінансові послуги та страхування, хмарні та пов'язані з ними послуги, інші послуги.

¹⁰ <https://www.piie.com/research/piie-charts/us-china-phase-one-tracker-chinas-purchases-us-goods>.

Figure 1

China imported less from the US in 2020 than in 2017, while its imports from the rest of the world remained higher

China's imports from the US and rest of the world, 2017 vs. 2020, billions USD

Note: Purchase commitment in panel a constructed as explained in appendix.

Sources: Constructed by the author with Chinese import data from International Trade Centre (Trademap) for 2017 and from Chinese customs for 2020.

Серед причин, чому Китай не досяг цілей першої фази угоди, можна виокремити економічні проблеми в економіці Китаю, викликані пандемією COVID-19, а також наслідки таких факторів, як авіакатастрофи, спалахи хвороб тварин, експортний контроль, рішення Світової організації торгівлі, тривалий вплив запроваджених тарифів тощо.

Очевидно, що від високих тарифів на імпорт китайської продукції страждають американські споживачі та зазнають втрат деякі американські компанії через те, що ввізне мито сплачують імпортери із США, а не китайські експортери. З огляду на це, за даними закордонних ЗМІ, нещодавно більш ніж 3500 американських компаній, серед яких кілька найбільших представників американського бізнесу, включаючи Target і Home Depot (роздрібна торгівля), Tesla і Ford (виробники автомобілів) тощо подали позов до суду США з міжнародної торгівлі.

Компанії стверджують, що Адміністрація президента США не дотрималася певних процедурних умов введення тарифів відповідно до розділу 301 закону про торгівлю

1974 року. Зокрема, у своєму позові компанії визнають, що Адміністрація президента США діяла у межах своїх повноважень, коли в середині 2018 року вводила в дію 25-відсоткові мита на китайський імпорт загальною вартістю близько 50 млрд дол. США (так званий перелік товарів № 1). Як зазначалося, ці тарифи застосовувались для протидії несправедливій практиці уряду Китаю, пов'язаній з крадіжкою інтелектуальної власності у американських підприємств.

Проте, коли Адміністрація Д. Трампа розширила перелік товарів, встановивши 10-процентні тарифи на ще 200 млрд дол. США щорічного китайського імпорту в 2019 році (так званий перелік товарів № 2), позивачі стверджують, що таким чином були перевищені повноваження, оскільки розділ 301 дозволяє президенту США «змінювати або припиняти» тарифи в будь-який час, але не дозволяє уряду розширювати тарифи за рамки початкової дії.

Якщо суд США з міжнародної торгівлі задовольнить судовий позов, то уряд США буде зобов'язаний скасувати тарифи на китайський імпорт за переліком товарів № 2 та відшкодувати з відсотками мита на імпорт, сплачені американськими компаніями.

Додаток: Аналіз зовнішньої торгівлі Китаю та США.

Аналіз зовнішньої торгівлі Китаю та США

Китай – країна з найбільшою чисельністю населення у світі, друга економіка світу за рівнем ВВП. У 2009 році Китай випередив Німеччину як найбільшу країну-експортера у світі. З 2014 року Китай є не лише найбільшим світовим експортером, але і найбільшою торговою країною за сумою експорту та імпорту. У 2019 році загальний обсяг торгівлі товарами та послугами перевищив 5,35 трлн дол. США (експорт товарів та послуг – 2,78 трлн дол. США, імпорт – 2,57 трлн дол. США). Профіцит торгівлі Китаю становив 429,6 млрд дол. США, а його експорт товарів становив рекордно високий рівень – майже 2,5 трлн дол. США. У 2019 році експорт товарів та послуг Китаю становив 17,4% ВВП.

У 2018 році почалася торгова війна між Сполученими Штатами Америки та Китаєм. Країни встановили взаємні мита на низку продуктів. Це, ймовірно, призведе до переорієнтації торговельних потоків США та Китаю, відповідно очікується, що присутність як китайської, так і американської продукції буде зростати на інших ринках.

Структура зовнішньої торгівлі Китаю (2019). Незважаючи на торгову війну з США, Китай залишився найбільшим експортером у світі (частка у світовому експорті товарів становила: 2015 р. – 13,9%, 2016 р. – 13,3%, 2017 р. – 12,9%, 2018 р. – 12,9%, 2019 р. – 13,4%). Як вказувалось вище, загальний експорт товарів Китаю у 2019 році склав майже 2,5 трлн дол. США, імпорт – 2,07 трлн дол. США, а сальдо зовнішньої торгівлі склало 429,6 млрд дол. США.

У 2019 році експорт товарів виріс на 0,2% (на 4,3 млрд дол. США), імпорт зменшився на 3,1% (на 66 млрд дол. США) порівняно з аналогічним періодом 2018 року.

Найбільшими товарними групами **експорту КНР** є: електричні машини (26,9%), реактори ядерні, котли, машини (16,7%), меблі (4%), пластмаси, полімерні матеріали (3,4%) та засоби наземного транспорту, крім залізничного (3%). Починаючи з 2016 року загальний обсяг експорту поступово зростав та збільшився на 17,9% у 2019 році порівняно з 2016 роком. При цьому, відбулись деякі зміни у товарній структурі експорту (у 2015 році серед ТОП-5 товарних груп 4 та 5 місце займав експорт трикотажного одягу та текстильного одягу, які за результатами 2019 року посіли 7 та 9 місце відповідно).

Найбільшими товарними групами **імпорту Китаю** є: електричні машини (24%), палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки (16,6%), реактори ядерні, котли, машини (9,2%), руди, шлак і зола (7,9%), а також прилади та апарати оптичні, фотографічні (4,8%). Порівняно з 2018 роком, імпорт у 2019 році зменшився на 3,1%, проте суттєво зростав протягом 2016-2018 років.

Зовнішня торгівля товарами КНР протягом 2015-2019 років

млрд дол. США

	2015	2016	2017	2018	2019
Товарообіг	3963,6	3707,7	4112,8	4629,2	4567,6
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	93,5%	110,9%	112,6%	98,7%
Експорт	2281,9	2119,0	2271,8	2494,2	2498,6

<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	92,9%	107,2%	109,8%	100,2%
<i>Частка КНР у світовому експорті товарів</i>	13,9%	13,3%	12,9%	12,9%	13,4%
Імпорт	1681,7	1588,7	1841,0	2135,0	2069,0
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	94,5%	115,9%	116%	96,9%
<i>Частка КНР у світовому імпорті товарів</i>	10,2%	9,9%	10,3%	10,8%	10,9%
Сальдо	600,2	530,3	430,8	359,2	429,6

Джерело: Internationale Trade Center / Trade Map

Головними напрямками китайського експорту є: США (16,8%), Гонконг (11,2%), Японія (5,7%), Південна Корея (4,4%), В'єтнам (3,9%), Німеччина (3,2%), Індія (3%), Нідерланди (2,96%), Велика Британія (2,5%) та Тайбей (2,2%).

Порівняно з 2018 роком найбільше зріс експорт до В'єтнаму (на 16,6% або майже на 14 млрд дол. США), Малайзії (на 14,5% або на 6,6 млрд дол. США), Саудівської Аравії (на 36,2% або на 6,4 млрд дол. США), Тайбею (на 13,2% або на 6,4 млрд дол. США), Філіппін (на 16,1% або на 5,6 млрд дол. США), Великої Британії (на 9,3% або на 5,3 млрд дол. США), Сінгапуру (на 10,3% або на 5,1 млрд дол. США) та Нігерії (на 23,2% або на 3,1 млрд дол. США).

Водночас відбулося суттєве скорочення експорту до Сполучених Штатів Америки (на 12,7% або на 61,1 млрд дол. США), Гонконгу (на 7,7% або на 23,3 млрд дол. США), Ірану (на 31,4% або на 4,4 млрд дол. США), Японії (на 2,7% або на 4 млрд дол. США) та Індії (на 2,5% або майже на 2 млрд дол. США).

Головними джерелами китайського імпорту є: Південна Корея (8,4%), Тайбей (8,4%), Японія (8,3%), США (6%), Австралія (5,8%), Німеччина (5,1%), Бразилія (3,8%), Малайзія (3,5%), В'єтнам (3,1%) та РФ (2,9%).

Порівняно з 2018 роком найбільше зростання показав імпорт з Саудівської Аравії (на 18,2% або на 8,4 млрд дол. США), Малайзії (на 13,1% або на 8,3 млрд дол. США) та Австралії (на 13,8% або 14,5 млрд дол. США). Водночас суттєво зменшився імпорт зі Сполучених Штатів Америки (на 21% або на 32,8 млрд дол. США), Південної Кореї (на 15,2% або на 31 млрд дол. США), Швейцарії (на 29,2% або на 11,3 млрд дол. США), Японії (на 4,9% або на 8,9 млрд дол. США), Ірану (на 36,5% або на 7,7 млрд дол. США) та Тайбею (на 2,6% або на 4,5 млрд дол. США).

Варто зазначити, що Європейський Союз та США були провідними експортними партнерами Китаю у 2019 році, зокрема країни Європейського Союзу імпортували 17,1% китайського обсягу експорту. США були другим за величиною імпортером китайських товарів з часткою 16,8%.

Питома вага США та країн ЄС у двосторонній торгівлі товарами з КНР протягом 2015 – 2019 рр.

Період	Питома вага країни у загальному обсязі експорту товарів з КНР, у %		Питома вага країни у загальному обсязі імпорту товарів до КНР, у %	
	США	ЄС (28)	США	ЄС (28)
2015	18,0%	15,63%	8,95%	12,45%
2016	18,32%	16,13%	8,50%	13,10%

2017	19,0%	16,43%	8,41%	13,30%
2018	19,23%	16,47%	7,31%	12,82%
2019	16,75%	17,14%	5,96%	13,36%

Джерело: Internationale Trade Center / Trade Map

Динаміка двосторонньої торгівлі товарами КНР із США протягом 2015 – 2019 рр.

млн. дол. США

	2015	2016	2017	2018	2019
Товарообіг	561348,9	523192,8	586504,0	635706,0	541820,0
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	93,2%	112,1%	108,4%	85,2%
Експорт	410804,9	388145,5	431664,3	479701,6	418584,3
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	94,5%	111,2%	111,1%	87,3%
Імпорт	150544,0	135047,3	154839,7	156004,4	123235,7
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	89,7%	114,7%	100,8%	79%
Сальдо	260260,9	253098,2	276824,6	323697,2	295348,6

Джерело: Internationale Trade Center / Trade Map

Сполучені Штати Америки також є світовим лідером міжнародної торгівлі із загальним обсягом торгівлі товарами та послугами, що складає 5,68 трлн дол. США (у 2019 році експорт товарів та послуг – 2,52 трлн дол. США, імпорт – 3,16 трлн дол. США).

Структура зовнішньої торгівлі США (2019). Америка залишається другим найбільшим експортером у світі (частка у світовому експорті товарів становила: 2015 р. – 9,2%, 2016 р. – 9,1%, 2017 р. – 8,8%, 2018 р. – 8,6%, 2019 р. – 8,8%). Загальний експорт товарів Сполучених Штатів у 2019 році склав 1,65 трлн дол. США, імпорт – 2,57 трлн дол. США, а сальдо зовнішньої торгівлі від'ємне та склало 923,2 млрд дол. США.

У 2019 році експорт товарів зменшився на 1,2% (на 20,8 млрд дол. США) та імпорт – на 1,7% (майже на 44 млрд дол. США) порівняно з аналогічним періодом 2018 року.

Найбільшими товарними групами **експорту США** є: реактори ядерні, котли, машини (12,5%), палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки (12,1%), електричні машини (10,5%), літальні апарати (8,3%) та засоби наземного транспорту, крім залізничного (8,1%). Порівняно з 2018 роком, експорт у 2019 році зменшився на 1,2%, проте суттєво зростав протягом 2016-2018 років, але суттєвих змін у товарній структурі експорту не відбулось (у 2015 році серед ТОП-5 товарних груп експорт палива мінерального, нафти і продуктів її перегонки займав 5 місце, а за результатами 2019 року – 2 місце).

Найбільшими товарними групами **імпорту США** є: реактори ядерні, котли, машини (14,8%), електричні машини (13,7%), засоби наземного транспорту, крім залізничного (12,1%), палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки (8,2%), а також фармацевтична продукція (5%). Порівняно з 2018 роком, імпорт у 2019 році зменшився на 1,7%, проте суттєво зростав протягом 2016-2018 років.

Зовнішня торгівля товарами США протягом 2015-2019 років

млрд дол. США

	2015	2016	2017	2018	2019
Товарообіг	3818,4	3700,6	3952,9	4278,4	4213,6
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	96,9%	106,8%	108,2%	98,5%
Експорт	1503,1	1451,5	1546,5	1666,0	1645,2
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	96,6%	106,5%	107,7%	98,8%
<i>Частка КНР у світовому експорті товарів</i>	9,2%	9,1%	8,8%	8,6%	8,8%
Імпорт	2315,3	2249,1	2406,4	2612,4	2568,4
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	97,1%	107%	108,6%	98,3%
<i>Частка КНР у світовому імпорті товарів</i>	14%	14%	13,5%	13,3%	13,5%
Сальдо	-812,2	-797,6	-859,9	-946,4	-923,2

Джерело: Internationale Trade Center / Trade Map

Головними напрямками американського експорту є: Канада (17,8%), Мексика (15,6%), Китай (6,5%), Японія (4,5%), Велика Британія (4,2%), Німеччина (3,7%), Південна Корея (3,5%), Нідерланди (3,1%), Бразилія (2,6%) та Франція (2,4%).

Порівняно з 2018 роком найбільше зріс експорт до Бельгії (на 10,6% або на 3,3 млрд дол. США), Бразилії (на 8,9% або на 3,5 млрд дол. США), Великої Британії (на 4,3% або на 2,8 млрд дол. США), Нідерландів (на 5,2% або на 2,5 млрд дол. США) та Німеччини (на 4,4% або на 2,5 млрд дол. США).

Водночас відбулося суттєве скорочення експорту до Китаю (на 11,3% або на 13,5 млрд дол. США), Мексики (на 3,4% або на 9,1 млрд дол. США), Канади (на 2,5% або на 7,4 млрд дол. США), Гонконгу (на 17,4% або на 6,5 млрд дол. США), Швейцарії (на 19,3% або на 4,3 млрд дол. США) та Катару (на 45,9% або на 2 млрд дол. США).

Головними джерелами американського імпорту є: Китай (18,4%), Мексика (14,1%), Канада (12,7%), Японія (5,7%), Німеччина (5,1%), Південна Корея (3,1%), В'єтнам (2,7%), Велика Британія (2,5%), Ірландія (2,4%) та Індія (2,3%).

Порівняно з 2018 роком найбільше зростання показав імпорт з В'єтнаму (на 35,3% або на 18,1 млрд дол. США), Мексики (на 3,5% або на 12,1 млрд дол. США), Тайбею (на 18,4% або на 8,7 млрд дол. США), Нідерландів (на 22,2% або на 5,6 млрд дол. США), Франції (на 9,1% або на 4,9 млрд дол. США), Ірландії (на 7,5% або на 4,3 млрд дол. США), Південної Кореї (на 4,9% або на 3,8 млрд дол. США), Швейцарії (на 8,9% або на 3,7 млрд дол. США) та Індії (6,2% або на 3,5 млрд дол. США).

Водночас суттєво зменшився імпорт із Китаю (на 16,1% або на 90,8 млрд дол. США), Саудівської Аравії (на 43,7% або на 10,8 млрд дол. США), Іраку (на 40,3% або на 4,9 млрд дол. США) та Ізраїлю (на 10,3% або на 2,3 млрд дол. США).

Варто зазначити, що Європейський Союз та Китай були провідними експортними партнерами Сполучених Штатів Америки у 2019 році, зокрема країни Європейського Союзу імпортували 20,6% американського обсягу експорту. Китай був третім за величиною імпортером американських товарів з часткою 6,5%.

**Питома вага КНР та країн ЄС у двосторонній торгівлі товарами зі США
протягом 2015 – 2019 рр.**

Період	Питома вага країни у загальному обсязі експорту товарів з США, у %		Питома вага країни у загальному обсязі імпорту товарів до США, у %	
	КНР	ЄС	КНР	ЄС
2015	7,71%	18,18%	21,77%	18,88%
2016	7,96%	18,68%	21,40%	18,92%
2017	8,39%	18,36%	21,85%	18,49%
2018	7,21%	19,17%	21,56%	19,08%
2019	6,48%	20,55%	18,40%	20,48%

Джерело: Internationale Trade Center / Trade Map

Динаміка двосторонньої торгівлі товарами США з КНР протягом 2015 – 2019 рр.

млн. дол. США

	2015	2016	2017	2018	2019
Товарообіг	619960,3	596964,7	655604,4	683382,7	579100,0
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	96,3%	109,8%	104,2%	84,7%
Експорт	115932,0	115594,8	129803,2	120148,1	106626,8
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	99,7%	112,3%	92,6%	88,7%
Імпорт	504028,3	481369,9	525801,2	563234,6	472473,2
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	95,5%	109,2%	107,1%	83,9%
Сальдо	-388096,3	-365775,1	-395998,0	-443086,5	-365846,4

Джерело: Internationale Trade Center / Trade Map

Китай є одним із найбільших торгових партнерів Сполучених Штатів і за даними 2019 року займає 3 місце після Канади та Мексики, до яких найбільше експортується американська продукція (у 2001 році Китай займав 8-ме місце). В той же час Китай є першим і найбільшим постачальником товарів до Сполучених Штатів (з 2007 року).

Торгова війна між США та Китаєм, яка набула ескалації з 2018 року, може призвести до переорієнтації торговельних потоків США та Китаю, відповідно відбудеться збільшення присутності китайської продукції та продукції США на ринках третіх країн, а також збільшення присутності імпорту з третіх країн на цих двох ринках.

Значний розмір ринку, стрімкий економічний розвиток, а також очікувана переорієнтація торговельних потоків Китаю на ринки третіх країн створює можливості для інтенсифікації двосторонньої торгівлі між Україною та Китаєм.

Варто зазначити, що Україна не є важливим торговельним партнером для Китаю – у 2019 році Україна займала 47 місце серед країн світу за обсягом експорту товарів з Китаю та 56 місце за обсягом імпорту до Китаю. З іншого боку, Китай займає значне місце в зовнішній торгівлі України. У 2019 році Китай був другим найбільшим ринком для українського експорту (7,2% від усього українського експорту) та першим найбільшим ринком для українського імпорту (15,1% від усього імпорту в Україну).

Динаміка українсько-китайської двосторонньої торгівлі 2010 р. – I півріччя 2020 р.

млн. дол. США

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	I півріччя	
											2019	2020
Товарообіг	5980,7	7856,3	9432,0	10137,4	8085,1	6170,1	6520,2	7688,0	9808,5	12797,9	5489,0	6652,3
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	131,4%	120,1%	107,5%	79,8%	76,3%	105,7%	117,9%	127,6%	130,5%	-	121,2%
Експорт	1315,5	2161,8	1747,3	2691,2	2674,1	2399,1	1832,5	2039,3	2200,1	3593,1	1559,8	3005,2
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	164,3%	80,8%	154%	99,4%	89,7%	76,4%	111,3%	107,9%	163,3%	-	192,7%
Імпорт	4665,2	5694,5	7684,7	7446,2	5411,0	3771,0	4687,7	5648,7	7608,4	9204,8	3929,2	3647,1
<i>Темпи зростання/зниження, до попереднього року, у %</i>	-	122,1%	134,9%	96,9%	72,7%	69,7%	124,3%	120,5%	134,7%	121%	-	92,8%
Сальдо (-/+)	-3349,7	-3532,7	-5937,4	-4755,0	-2736,9	-1371,9	-2855,2	-3609,4	-5408,3	-5611,7	-2369,4	-641,9

Джерело: Держстат України

Питома вага КНР, США та країн ЄС у двосторонній торгівлі з Україною протягом 2010 – I півріччя 2020 р.

Період	Питома вага країни у загальному обсязі експорту товарів з України, у %				Питома вага країни у загальному обсязі імпорту товарів до України, у %			
	Разом	КНР	ЄС	США	Разом	КНР	ЄС	США
2010	29%	2,59%	24,86%	1,55%	42,05%	7,73%	31,41%	2,91%
2011	30,9%	3,2%	26,09%	1,61%	41,17%	7,03%	30,95%	3,19%
2012	28,95%	2,58%	24,93%	1,44%	43,95%	9,24%	31,23%	3,48%
2013	32,3%	4,32%	26,6%	1,38%	48,75%	9,82%	35,3%	3,63%

2014	37,74%	4,96%	31,54%	1,24%	52,19%	9,94%	38,71%	3,54%
2015	41,69%	6,29%	34,14%	1,26%	54,86%	10,05%	40,86%	3,95%
2016	43,33%	5,04%	37,12%	1,17%	59,91%	11,94%	43,67%	4,3%
2017	47,15%	4,71%	40,53%	1,91%	58,41%	11,39%	41,93%	5,09%
2018	49,58%	4,65%	42,58%	2,35%	59,08%	13,3%	40,6%	5,18%
2019	50,5%	7,18%	41,36%	1,96%	61,22%	15,14%	40,68%	5,4%
I півріччя 2019	50,6%	6,38%	42,03%	2,19%	61,24%	13,92%	41,81%	5,51%
I півріччя 2020	52,25%	13,1%	37,21%	1,94%	63,98%	15,08%	42,74%	6,16%

Джерело: Держстат України
